Lietas Nr. A420174717
Lietas arhīva Nr. A42-01747-17/46

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Valmierā 2017.gada 12.jūlijā

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnese Solveiga Pone,

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pamatojoties uz pieteicēja /pers. A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta, ar kuru /pers. A/ tiktu piešķirts politiski represētās personas statuss, izdošanu.

Aprakstošā daļa

[1] Administratīvās rajona tiesas Valmieras tiesu namā 2017.gada 6.martā saņemts pieteicēja pieteikums. Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2017.gada 9.marta lēmumu pieteikums pieņemts un ierosināta administratīvā lieta Nr.A420174717.

[2] Lietā konstatējami šādi apstākļi.

[2.1] Ar 2011.gada 27.jūlija iesniegumu pieteicējs vērsies Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē (turpmāk – Pārvalde) ar lūgumu piešķirt politiski represētās personas statusu (*sk.lietas 23.lapu*).

[2.2] Ar Pārvaldes Personu statusa kontroles nodaļas 2012.gada 26.jūlija lēmumu Nr.4757 atteikts atzīt pieteicēju par politiski represēto personu (*sk. lietas 38.-39.lapu*)

[2.3] 2016.gada 27.oktobrī Pārvaldē saņemts pieteicēja iesniegums, kurā pieteicējs atkārtoti lūdz atzīt pieteicēju par politiski represēto personu (*sk. lietas 40.lapu*).

[2.4] Ar Pārvaldes 2016.gada 23.novembra lēmumu Nr.6233 atteikts atzīt pieteicēju par politiski represētu personu (*sk. lietas 42.-44.lapu*).

[2.5] Pieteicējs Pārvaldes 2016.gada 23.novembra lēmumu Nr.6233 apstrīdējis (*sk. lietas 45.lapu*), un ar Pārvaldes priekšnieka 2017.gada 3.februāra lēmumu Nr.127 (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) apstrīdētais lēmums atstāts negrozīts (*sk. lietas 8.-13.lapu*).

[3] Pieteicējs uzskata, ka pārsūdzētais lēmums ir nepamatots un viņam ir piešķirams politiski represētās personas statuss, pamatojoties uz turpmāk minētajiem argumentiem.

Pieteicējs atsaucas uz likuma „Par politiski represētās personas statusa noteikšanu komunistiskajā un nacistiskajā režīmā cietušajiem" (turpmāk – Represētās personas statusa likums) 1.pantu un norāda, ka viņa tēvs /pers. B/, saskaņā ar pieejamajiem dokumentiem, atradās specnometinājumā līdz 1956.gada 3.janvārim, taču pēc minētā datuma nevarēja pamest specnometinājumu, jo viņam izteica draudus un netika atdoti personas dokumenti. Noziedzīga komunistiska totalitāra režīma laikā veiktās darbības pret izsūtījumā vai nometinājumā esošām personām ne vienmēr tika dokumentētas un ir attiecīgi pierādāmas.

Attiecībā uz mātes /pers. C/ noņemšanu no speckomandantūras uzskaites 1956.gada 8.jūlijā, pieteicējs norāda, ka atbilstoši Represētās personas statusa likuma 2.panta pirmās daļas 3.punktam viņa mātei no izsūtījuma antisanitāros apstākļos būtu jāatgriežas Latvijā, iespējams, kā grūtniecei ar mazu bērnu (brālis /pers. D/ ir dzimis 1955.gadā). Turklāt īpašumu, kurā varētu atgriezties Latvijā, bija atņēmis padomju režīms.

Līdz ar to pieteicējs uzskata, ka ir dzimis izsūtījumā, un ne viņa mātes, ne viņa tēva izvēle nebija pārcelties uz dzīvi Omskas apgabalā. Nepieciešamība uzturēties izsūtījumā pēc vecāku noņemšanas no speckomandantūras uzskaites nebija pieteicēja ģimenes izvēle, bet gan noziedzīgā komunistiskā režīma īstenotā politika.

Ņemot vērā minēto, pieteicējs uzskata, ka Represētās personas statusa likuma 2.panta pirmās daļas 3.punktā noteiktais ierobežojums, kad politiski represētās personas statusu piešķir bērnam, kas dzimis ne vēlāk kā gadu no dienas, kad vecāki tika noņemti no speckomandantūras uzskaites, ir uzskatāms par cilvēktiesību ierobežojumu. Pieteicēja ieskatā valsts ir nepamatoti noteikusi atšķirīgu attieksmi pret bērniem, kuri ir dzimuši vecāku izsūtījuma vai nometinājuma vietās, jo pieteicējs, kurš ir dzimis gadu un vienu mēnesi pēc vecāku noņemšanas no speckomandantūras uzskaites un kura vecāki šajā laikā neatgriezās Latvijā, netiek atzīts par politiski represēto personu, savukārt citi izsūtījumā vai nometinājumā dzimušie bērni tiek atzīti par politiski represētām personām, ja vien izpilda Represētās personas statusa likuma 2.panta pirmās daļas 3.punktā minēto nosacījumu.

Atsaucoties uz Satversmes tiesas 1999.gada 20.aprīļa spriedumu lietā Nr.04-01 (99), pieteicējs norāda, ka Pārvalde, pieņemot pārsūdzēto lēmumu, iespējams, ir nonākusi pretrunā ar taisnīguma principu, kas izriet no Latvijas Republikas Satversmes 1.panta.

[4] Pārvalde tiesā iesniegtajā paskaidrojumā par pieteikumu norāda, ka neatzīst pieteicēja pieteikumu, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā un turpmāk norādītajiem argumentiem.

Represētās personas statusa likuma 2.panta pirmās daļas 3.punkta gramatiskais teksts precīzi norāda, ka attiecībā uz izsūtīto vai nometināto personu bērniem, kuri paši netika izsūtīti vai nometināti, likumdevējs par robežšķirtni politiski represētās personas statusa piešķiršanai ir noteicis bērnu dzimšanas brīdi vecāku izsūtījuma vai nometinājuma vietā. Minētais tādējādi apliecina, ka likumdevējs ir aprobežojis normas subjektu loku, nosakot, ka par politiski represētām personām ir atzīstami tikai tie bērni, kuri ir ne tikai dzimuši vecāku izsūtījuma vai nometinājumā vietā līdz brīdim, kad tika saņemta atļauja atgriezties Latvijā, bet ir dzimuši ne vēlāk kā gadu pēc vecāku noņemšanas no speckomandatūras uzskaites.

Pārvalde paskaidro, ka PSRS represīvās sistēmas sastāvdaļa bija arī specnometinājuma sistēma, kas paredzēja speckomandantūru izveidi, kuru galvenie pienākumi bija specpārvietoto uzskaite un uzraudzība, lai novērstu to bēgšanu no nometinājuma vai izsūtījuma vietām, atklātu pretpadomju un

kriminālos elementus, veiktu nometināto vai izsūtīto darbā iekārtošanu vai izsniegtu atļaujas izbraukšanai no nometinājuma vai izsūtījuma vietas.

Tādējādi attiecībā uz bērniem, kuri ir dzimuši vecāku izsūtījuma vai nometinājuma vietā, viņu dzimšanas brīdis, vecākiem vēl atrodoties speckomandantūras uzskaitē, vai dzimšanas brīdis gada laikā no vecāku noņemšanas no speckomandantūras uzskaites brīža, ir tas faktiskais apstāklis, kas atšķir pieteicēja gadījumu no normā regulētā gadījuma. Līdz ar to nav pamatots pieteicēja viedoklis, ka likumdevējs līdzīgām situācijām ir noteicis atšķirīgu regulējumu.

Vienlaikus Pārvalde norāda, ka Satversmes tiesas 2005.gada 11.novembra spriedumā lietā Nr.2005-08-01 ir atzīts, ka, pārbaudot, vai likumdevējs ievērojis vienlīdzības principu, jāņem vērā likumdevēja rīcības brīvība un tiesības lemt, vai divas situācijas ir uzskatāmas par vienādām. Likumdevēja rīcības brīvība vienlīdzības principa īstenošanas ietvaros ir plašāka nekā diskriminācijas aizlieguma principa īstenošanas ietvaros. Turklāt, noskaidrojot, vai tiesību norma nav pretrunā ar vienlīdzības principu, jāņem vērā tiesību nozare, kurā ietilpst apstrīdētā norma.

Saskaņā ar Represētās personas statusa likuma 9.panta pirmo daļu valsts nodrošina politiski represēto personu tiesību atjaunošanu civilo, ekonomisko un sociālo tiesību sfērā atbilstoši likumam. Politiski represētajām personām saskaņā ar normatīvajiem aktiem tiek garantēti atvieglojumi nodokļu un nodevu maksāšanā. Atvieglojumi pensijas piešķiršanā, bezmaksas medicīniskā aprūpe, sociālā rehabilitācija un atvieglojumi sabiedriskā transporta izmantošanā tiek segti no valsts pamatbudžeta kopējiem ienākumiem. Tādējādi secināms, ka politiski represētās personas statuss dod personai tiesības saņemt dažāda veida sociālos pabalstus un atvieglojumus, kas izmaksājami no valsts budžeta un kurus ar savām iemaksām valsts budžetā veido Latvijas valsts iedzīvotāji.

Līdz ar to tiesiskās sekas, ko rada politiski represētās personas statusa piešķiršana, attiecas uz sociālo tiesību jomu, kurā savukārt, kā arī atzīts vairākos Satversmes tiesas spriedumos, valstij pastāv plaša rīcības brīvība, ievērojot, ka sociālās tiesības ir ļoti nozīmīgas, taču vienlaikus īpašas, atšķirīgas cilvēktiesības, jo šo tiesību realizācija ir atkarīga no katras valsts ekonomiskās situācijas un pieejamiem resursiem.

Minēto apliecina arī Saeimas atbildīgās komisijas vadītāja /pers. H/ teiktais par Represētās personas statusa likuma mērķi un jēgu, skatot likumprojektu otrajā lasījumā: „Šis ir izrādījies viens no pretrunīgākajiem likumprojektiem, jo tas satur sevī iekšēju pretrunu, ka, no vienas puses, ļoti plaši ņemot, praktiski lielākā daļa Latvijas tautas var tikt uzskatīta par represētu komunistiskā režīma laikā un arī – protams, ja tam piepluso, - nacistiskā režīma laikā. Taču, ja mēs tomēr gribam šajā likumā izstrādāt normas, kas tieši ļoti konkrēti sociāli (tātad tas nozīmē – ar konkrētu naudu un līdzekļiem) palīdz tiem cilvēkiem, kas ir represēti, ir skaidrs, ka mēs nevaram definēt šo represēto loku tādu, kāds tas pēc sirdsapziņas... tādu, kādam tam it kā vajadzētu būt, - faktiski, es atkārtoju, vairākums latviešu tautas. Jo, ja mēs tā definējam, tad beigu beigās nav skaidrs, kurš kuram tad maksā un no kādiem līdzekļiem mēs šo sociālo palīdzību varam sniegt. Tāpēc likums ir mēģinājums atrast kompromisu starp šīm divām pretrunīgajām daļām: no vienas puses, skatīties reāli uz Latvijas valsts iespējām un tātad mēģināt atrast tiešām, nu, to minimālāko loku, tos nepārprotamāk cietušos abos režīmos – gan komunistiskajā, gan nacistiskajā".

Ņemot vērā minēto, secināms, ka likumdevējs, ņemot vērā valsts iespējas nodrošināt sociālo palīdzību un atvieglojumus politiski represētajām personām, vadoties no taisnīguma principa, ir aprobežojis to personu loku, kurām ir piešķirams politiski represētās personas statuss.

Līdz ar to Pārvaldei, pamatojoties uz Represētās personas statusa likuma 2.panta pirmās daļas 3.punkta normu, nav tiesiska pamata paplašināt to personu loku, kurām ir piešķirams politiski represētās personas statuss. Tādējādi arī secināms, ka Pārvalde, izvērtējot arī pieteicēja tiesību ierobežojuma samērīgumu, pieņemot pārsūdzēto lēmumu, nav pārkāpusi no Latvijas Republikas Satversmes izrietošo taisnīguma principu.

[5] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 112.[1] panta pirmo un ceturto daļu administratīvās lietas izskatīšana notiek rakstveida procesā bez tiesas sēdes, ja vien par lietas izskatīšanu mutvārdu procesā tiesas sēdē tiesu nav lūdzis pieteicējs, trešā persona vai šā likuma 29.pantā minētais tiesību subjekts.

Izskatāmajā lietā pieteicējs nav lūdzis lietas izskatīšanu mutvārdu procesā tiesas sēdē, līdz ar to lieta izskatīta rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[6] Tiesa, izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, secina, ka pieteikums nav pamatots un ir noraidāms.

[7] Politiski represētās personas statusa komunistiskajā un nacistiskajā režīmā cietušajiem iegūšanas priekšnosacījumi un piešķiršanas kārtība ir noteikta Represētās personas statusa likumā.

Represētās personas statusa likuma 1.pantā noteikts, ka par noziedzīgu atzīstama komunistiskā un nacistiskā ideoloģija, komunistiskais un nacistiskais totalitārais režīms un politiskās represijas, ko šie režīmi vērsa pret Latvijas pilsoņiem un pastāvīgajiem iedzīvotājiem par viņu politisko pārliecību vai politisko darbību, par pretošanos totalitārajiem režīmiem, par reliģiskajiem uzskatiem, par rases vai nacionālo piederību, par piederību pie noteiktas sabiedrības šķiras vai sociālā slāņa, par strādāšanu noteiktā profesijā vai par nodarbošanos, kas nebija pretrunā ar Latvijas Republikas likumiem, par laulību vai radniecību ar politiski represēto personu, par palīdzību politiski vajātajām vai represētajām personām.

Represētās personas statusa likuma 2.panta pirmajā daļā noteikts, ka par komunistiskā režīma politiski represētām personām atzīstami esošie un bijušie Latvijas, Igaunijas, Lietuvas, Somijas un Polijas pilsoņi un līdz 1940.gada 17.jūnijam Latvijā legāli iebraukušie un pastāvīgi dzīvojušie iedzīvotāji, kā arī šo personu pēcnācēji (izņemot personas, kas iebraukušas Latvijā saskaņā ar Latvijas un PSRS 1939.gada 5.oktobra Savstarpējās palīdzības paktu), latvieši un lībieši (līvi), kuri tika represēti Latvijas teritorijā vai ārpus tās, kā arī Latvijas pastāvīgie iedzīvotāji, kuri pēc 1945.gada 8.maija tika represēti Latvijas teritorijā, ja viņi šā likuma 1.pantā minēto iemeslu dēļ laika posmā līdz 1991.gada 21.augustam:

1) nogalināti vai miruši represiju rezultātā;

2) apcietināti, ieslodzīti cietumos, koncentrācijas, PSRS filtrācijas (pārbaudes) un labošanas darbu nometnēs vai piespiedu kārtā ievietoti iestādēs, kur viņiem tika piemēroti medicīniska rakstura piespiedu līdzekļi;

3) izsūtīti, nometināti vai pārvietoti no pastāvīgās dzīvesvietas (izņemot personas, kas tika evakuētas vai pārvietotas no frontes joslām vai karadarbības apdraudētajām teritorijām, bēgļus un kara laikā darba dienestam pakļautās pilngadīgās personas), dzimuši izsūtījumā vai nometinājumā — ja viens no vecākiem vai abi vecāki bija izsūtīti vai atradās nometinājumā — pēc vecāku noņemšanas no speckomandantūras uzskaites līdz tam brīdim, kad tika saņemta atļauja atgriezties Latvijā, bet ne vēlāk kā gadu no dienas, kad vecāki tika noņemti no speckomandantūras uzskaites.

No minētā izriet, ka saskaņā ar Represētās personas statusa likuma 2.panta pirmās daļas 3.punktu par komunistiskā režīma politiski represētām personām minētā likuma izpratnē ir atzīstami arī izsūtīto, nometināto vai pārvietoto no pastāvīgās dzīvesvietas personu bērni, kas dzimuši laika posmā, kad vecāki vairs nav bijuši speckomendatūras uzskaitē, bet vecākiem nav bijusi dota atļauja atgriezties Latvijā. Taču likumdevējs ir noteicis šāda laika posma ierobežojumu represētās personas statusa iegūšanai, proti, ja persona, kuras vecāki bija izsūtīti vai atradās nometinājumā, ir dzimusi ne vēlāk kā gada laikā no vecāku noņemšanas no speckomendatūras uzskaites.

[8] Represētās personas statusa likuma 3.panta pirmajā daļā noteikts, ka politiski represētajām personām tiek izsniegta politiski represētās personas apliecība, ja to atbilstība politiski represētās personas statusam apliecināta ar dokumentiem. Savukārt minētā panta otrajā daļā ir likumdevējs ir izsmeļoši uzskaitījis tos dokumentus, kas var būt par pamatu politiski represētas personas statusa piešķiršanai.

Saskaņā ar minēto tiesību normu politiskas personas statusa konstatēšanai ir iegūstams kāds no šādiem pierādījumiem:

1) reabilitācijas apliecība, kas izsniegta saskaņā ar Latvijas Republikas 1990.gada 3.augusta likumu „Par nelikumīgi represēto pilsoņu reabilitāciju", Latvijas PSR Augstākās padomes Prezidija 1989.gada 8.jūnija dekrētu „Par četrdesmitajos un piecdesmitajos gados no Latvijas PSR teritorijas izsūtīto pilsoņu reabilitāciju" un Latvijas PSR Ministru padomes 1988.gada 2.novembra lēmumu Nr.350 „Par pilsoņu nepamatotu administratīvu izsūtīšanu no Latvijas PSR 1949.gadā";

2) Iekšlietu ministrijas izsniegts dokuments par personas administratīvu izsūtīšanu no Latvijas teritorijas vai par tās dzimšanu ieslodzījumā, izsūtījumā vai nometinājumā ārpus Latvijas teritorijas;

3) Latvijas Nacionālā arhīva vai citu valstu arhīvu izsniegts dokuments par personas atrašanos PSRS filtrācijas (pārbaudes) vai labošanas darbu nometnē;

4) prokuratūras izsniegts dokuments par personas nāvi politisko represiju rezultātā;

5) Latvijas Republikas tiesas spriedums par politiskās represijas fakta konstatēšanu un reabilitāciju gadījumos, kad Latvijas Nacionālajā arhīvā vai citu valstu arhīvos dokumenti par politiskās represijas faktu nav saglabājušies vai vispār gājuši zudumā.

[9] Represētās personas statusa likuma 2. un 3.pantā likumdevējs izsmeļoši ir noteicis gan to komunistiskajā režīmā cietušo personu loku, kuras ir atzīstamas par politiski represētām personām likuma izpratnē, gan arī izsmeļoši noteicis pieļaujamos pierādījumus politiski represētās personas statusa iegūšanai.

Arī Augstākā tiesa ir atzinusi, ka Represētās personas statusa likumā noteiktais personu loks, kuras atzīstamas par politiski represētām šā likuma izpratnē, nav interpretējams paplašināti. Likumdevēja griba ir bijusi sašaurināt un konkretizēt politiski represēto personu loku, likumā iekļaujot tikai noteiktu politiski represēto loku, nevis visas faktiski no politiskajām represijām cietušās personas (*sk. Augstākās tiesas 2013.gada 11.janvāra sprieduma lietā Nr.SKA-60/2013 8., 12.punktu*).

[10] No lietas materiāliem konstatējams un lietā nav strīda par to, ka pieteicējs dzimis Krievijā, Omskas apgabalā, Ļubinskas rajonā /datums/. Pieteicēja vecāki ir /pers. B/ un /pers. C/ (*sk.pieteicēja Dzimšanas apliecību II-?? Nr.196345 lietas 24.lapā*).

Ņemot vērā šā sprieduma 8.punktā minēto, secināms, ka kā represētas personas statusa piešķiršanas priekšnosacījums izskatāmajā gadījumā ir jākonstatē apstāklis, ka pieteicēja tēvs līdz 1956.gada 2.augustam ir bijis nometinājumā speckomendatūras uzskaitē.

[11] Represētas personas statusa pierādīšanai lietā ir iesniegti šādi pierādījumi.

[11.1] Latvijas PSR Iekšlietu ministrijas 1990.gada 19.maija izziņa Nr.3/7-2357, kas izdota pieteicēja mātei /pers. C/ par to, ka pamatojoties uz Latvijas PSR Ministru padomes 1988.gada 2.novembra lēmumu Nr.350 „Par pilsoņu nepamatotu administratīvu izsūtīšanu no Latvijas PSR 1949.gadā" ir atzīta par nelikumīgu un nepamatotu pieteicēja mātes administratīvā izsūtīšana no Latvijas PSR teritorijas nometinājuma laikā no 1949.gada 25.marta līdz 1956.gada 8.jūlijam, nometinājuma vieta Omskas apgabala Ļubinskas rajons (*sk.lietas 25.lapu*).

[11.2] Latvijas PSR Iekšlietu ministrijas 1990.gada 19.maija izziņa Nr.228400 „Par pils. /pers. E/ un viņa ģimenes locekļu administratīvās izsūtīšanas atzīšanu par nepamatotu" (*sk. lietas 26.lapu*). Iziņā norādīts, ka, pamatojoties uz Latvijas PSR Ministru Padomes 1988.gada 2.novembra lēmumu Nr.350 „Par pilsoņu nepamatotu administratīvo izsūtīšanu no Latvijas PSR 1949.gadā" pilsonis /pers. E/ un viņa ģimenes locekļi, tostarp /pers. C/ 1949.gada 25.martā no bijušā Ilūkstes apriņķa Lašu pagasta /Nosaukums A/ mājām nometinājumā uz Omskas apgabala Ļubinskas rajonu ir atzīta par nelikumīgu un nepamatotu.

[11.3] PSRS Iekšlietu ministrijas Omskas apgabala Iekšlietu ministrijas pārvaldes Ļubinskas rajona milicijas nodaļas izziņa par to, ka pieteicēja māte /pers. C/ no 1949.gada aprīļa līdz 1956.gada februārim atradās specnometinājumā Omskas apgabala Ļubinskas rajonā. /pers. C/ no specnometinājuma atbrīvota saskaņā ar PSRS Ministru Padomes 1955.gada 24.novembnra lēmumu (*sk. lietas 27.-28.lapu*).

[11.4] Krievijas Federācijas Iekšlietu ministrijas Omskas apgabala pārvaldes Izziņa par reabilitāciju (*sk.lietas 36.lapu*). Izziņā norādīts, ka /pers. B/ no 1946.gada līdz 1956.gada 3.janvārim atradās specnometinājumā Omskas apgabalā sakarā ar nacionalitāti. /pers. D/reabilitēts, pamatojoties uz Krievijas Federācijas 1991.gada 18.oktobra likuma Nr.1761-1 „Par politisko represiju upuru reabilitāciju" 3.panta „v" punktu.

[12] No šā sprieduma 11.punktā minētajiem dokumentiem konstatējams, ka pieteicēja vecāki ir bijuši represēti, bijuši nometinājumā Omskas apgabala Ļubinskas rajonā. Pieteicēja tēvs ir bijis nometinājumā no 1946.gada līdz 1956.gada 3.janvārim, bet māte – no 1949.gada 25.marta līdz 1956.gada 8.jūlijam. Minētie pierādījumi nesatur ziņas par pieteicēja vecāku atrašanos speckomendatūras uzskaitē pēc atbrīvošanas no nometinājuma.

Ņemot vērā, ka pieteicējs ir dzimis vēlāk kā gadu pēc vecāku atbrīvošanas no nometinājuma un ka no minētajiem dokumentiem nav konstatējams fakts par pieteicēja vecāku atrašanos speckomendatūras uzskaitē, secināms, ka minētie dokumenti nav pietiekami pierādījumi pieteicēja atzīšanai par komunistiskā režīma politiski represētu personu saskaņā ar Represētās personas statusa likuma 2.panta pirmās daļas 3.punktu.

[13] Uz šā sprieduma 11.3.punktā minētās izziņas ir atzīme par to, ka 1958.gada 23.augustā Omskas apgabala Ļubinskas rajona milicijas nodaļā ir izsniegta pase.

No minētā konstatējams, ka pieteicēja mātei pase ir izsniegta 1958.gada 23.augustā, kas ir pēc pieteicēja piedzimšanas. Taču vienlaicīgi konstatējams, ka minētais pierādījums nesatur informāciju par faktiem laika periodā no pieteicēja mātes atbrīvošanas no nometinājuma līdz pases izsniegšanai, tas ir līdz 1958.gada 23.augustam, tostarp informāciju par pieteicēja mātes atrašanos speckomendatūras uzskaitē.

Līdz pases izsniegšanas brīdim personai bija liegta izceļošanas iespēja no izsūtījuma vai nometinājuma vietas. Tādēļ pases izsniegšanas fakts var kalpot par pierādījumu apstāklim, ka personai ir tikusi dota atļauja atgriezties Latvijā.

Taču pases neizsniegšanas fakts pats par sevi nav atzīstams par pietiekamu pierādījumu, lai nodibinātu faktu par personas atrašanos speckomendatūras uzskaitē līdz pases izsniegšanai. Jau no piemērojamās tiesību normas vārdiskā teksta izriet, ka likumdevējs ir nošķīris tādus apstākļus kā speckomendatūras uzskaite un atgriešanās atļauja Latvijā, tie nav identiska satura jēdzieni. Proti, likumdevējs ir atzinis, ka nometinājumā varēja būt situācija, ka persona ir noņemta no speckomendatūras uzskaites, taču tai netiek dota atļauja atgriezties Latvijā un līdz ar to netiek izsniegta pase.

Turklāt lietā nav pierādījumu par to, ka minētā pieteicēja mātei izsniegtā pase ir pirmais personu apliecinošais dokuments, kas ir ticis izsniegts pēc pieteicēja mātes atbrīvošanas no nometinājuma un kas apliecinātu pieteicēja mātes izceļošanas uz Latviju tiesību aizliegumu līdz minētās pases izsniegšanas brīdim.

[14] Represētās personas statusa likuma 11.panta otrajā daļā noteikts, ka pirms pieņemt lēmumu par politiski represētās personas statusa piešķiršanu vai atņemšanu Pārvalde pieprasa konsultatīvās padomes viedokli, kuram ir ieteikuma raksturs.

Saskaņā ar minēto tiesību normu konsultatīvā padome ir Pārvaldes priekšnieka apstiprināta padome, kuras sastāvu veido politiski represēto personu biedrību pārstāvji.

Izskatāmajā gadījumā, pieņemot pārsūdzēto lēmumu, Pārvalde saskaņā ar Represētās personas statusa likuma 11.panta otro daļu ir pieprasījusi un saņēmusi Konsultatīvās padomes, kas apstiprināta ar Pārvaldes priekšnieka 2011.gada 15.jūnija rīkojumu Nr.82, atzinumu – 2016.gada 14.novembra atzinumu Nr.219 (*sk. lietas 41.lapu*).

Minētajā atzinumā Konsultatīvā padome, atsaucoties uz iepriekš izdotu atzinumu, lēmusi atteikt pieteicējam politiski represētās personas statusu, jo pieteicējs dzimis vairāk kā gadu pēc vecāku atbrīvošanas.

No lietas materiāliem konstatējams, ka Konsultatīvā padome jau vairākkārt ir vērtējusi jautājumu par politiski represētās personas statusa noteikšanu pieteicējam un ir lēmusi par šāda statusa piešķiršanas atteikumu. Konsultatīvā padome 2011.gada 8.augustā ir sniegusi atzinumu Nr.5 (*sk. lietas 30.lapu*), kurā nolemts atteikt pieteicējam politiski represētās personas statusu, jo pieteicējs dzimis vēlāk kā gadu no vecāku noņemšanas no speckomendatūras uzskaites. 2012.gada 5.jūlijā, izvērtējot papildus iesniegto pierādījumu, kas minēts šā sprieduma 11.4.punktā, Konsultatīvā padome atzinumā Nr.49 (*sk. lietas 37.lapu*) norādījusi par pieņemto lēmumu atteikt pieteicējam piešķirt represētās personas statusu, jo papildus iesniegtā tēva rehabilitācijas apliecība apliecina, ka pieteicējs dzimis vairāk kā gadu pēc tēva atbrīvošanas.

[15] Apkopojot iepriekš konstatētos faktus un minētos apsvērumus un izvērtējot lietā esošos pierādījumus kopumā, secināms, ka lietā nav konstatējams fakts, ka pēc atbrīvošanas no apcietinājuma pieteicējas tēvs būtu atradies specnometinājumā speckomendatūras uzskaitē, kā arī attiecīgi nav konstatējams fakts, kad pieteicējs būtu noņemts no speckomendatūras uzskaites. Līdz ar to atzīstams, ka lietā nav konstatējams apstāklis, ka pieteicēja tēvs vai māte līdz 1956.gada 2.augustam ir bijuši speckomendatūras uzskaitē, kas saskaņā ar Represētas personas statusa likuma 2.panta pirmās daļas 3.punktu ir obligāts priekšnosacījums politiski represātās personas statusa atzīšanai pieteicējai.

[16] Ņemot vērā, ka pieteicējs ir dzimis /datums/, kas ir vairāk kā gadu pēc vecāku atbrīvošanas no nometinājuma un ka lietā nav nodibināms fakts par pieteicēja vecāku atrašanos speckomendatūras uzskaitē līdz 1956.gada 2.augustam, atzīstams, ka lietā nav konstatējami Represētās personas statusa likuma 2.panta pirmās daļas 3.punktā noteiktie priekšnoteikumi politiski represētas personas statusa piešķiršanai.

[17] Pieteicēja argumentu par Satversmes 92.pantā nostiprinātā vienlīdzības principa pārkāpumu, pieteicēja gadījumu salīdzinot ar tām personām, kas dzimušas, vecākiem atrodoties izsūtījumā vai nometinājumā, tiesa atzīst par nepamatotu.

Kā pamatoti, atsaucoties uz Satversmes 2005.gada 11.novembra spriedumu lietā Nr.2005-08-01, norādījusi Pārvalde rakstveida paskaidrojumos, izvērtējot vienlīdzības principa ievērošanu, izskatāmajā gadījumā jāņem vērā, ka politiski represētās personas statusa piešķiršanas tiesiskās sekas ir saistītas ar šo personu sociālajām tiesībām (Represētās personas statusa likuma 9.panta pirmā daļa), kuru izlemšana, ņemot vēra jautājuma saistību ar valsts budžetu, ir likumdevēja kompetencē un likumdevējam šādu jautājumu izlemšanā ir plaša rīcības brīvība.

Satversmes tiesa minētajā spriedumā norādījusi, ka, pārbaudot, vai likumdevējs ievērojis vienlīdzības principu, jāņem vērā likumdevēja rīcības brīvība un tiesības lemt, vai divas situācijas ir uzskatāmas par vienādām. Atbilstoši vienlīdzības principam likumdevēja rīcības brīvības ārējo robežu nosaka patvaļas aizliegums *(sk., piemēram: Alexy R. A Theory of Constitutional Rights. Oxford: Oxford University Press, 2002, pp.265 – 270).*

Likumdevēja rīcības brīvība vienlīdzības principa (Satversmes 91.panta pirmais teikums) īstenošanas ietvaros ir plašāka nekā diskriminācijas aizlieguma principa (Satversmes 91.panta otrais teikums) īstenošanas ietvaros.

Noskaidrojot, vai tiesību norma nav pretrunā ar vienlīdzības principu, jāņem vērā tiesību nozare, kurā ietilpst apstrīdētā norma izvērtējot, vai ar tiesību norma nav pārkāpts vienlīdzības princips (*sk. Satversmes tiesas 2005.gada 11.novembra sprieduma lietā Nr.2005-08-01 6.1.punktu*).

Lēmumiem par sociālo tiesību īstenošanu parasti nozīmīga ir to politiskā dimensija, proti, lēmumi šajā jomā tiek pieņemti, vadoties ne tik daudz no juridiskiem, bet vairāk no politiskiem apsvērumiem. Tie savukārt ir atkarīgi no likumdevēja priekšstata par to, kurai sabiedrības daļai nepieciešama valsts palīdzība vai atbalsts (*sk. Satversmes tiesas 2006. gada 8. novembra sprieduma lietā Nr.2006-04-01 16.punktu*).

Politisku jautājumu izlemšana primāri ietilpst demokrātiski leģitimētā likumdevēja kompetencē (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2003. gada 29.oktobra sprieduma lietā Nr. 2003-05-01 29.punktu un 2005.gada 14.septembra sprieduma lietā Nr. 2005-02-0106 18.punktu*).

Savukārt Augstākā tiesa ir atzinusi, ka likumdevējs apzināti Represētās personas statusa likumā iekļāvis tikai noteiktu politiski represēto loku, nevis visas faktiski no politiskajām represijām cietušās personas (*sk. Augstākās tiesas 2013.gada 11.janvāra sprieduma lietā Nr.SKA-60/2013 8.punktu*).

Nav iespējams juridiski izvērtēt, vai kādas personu grupas politisko represiju rezultātā ir cietušas vienādi vai tomēr kāda personu grupa ir cietusi vairāk. Tādēļ tiesai ir jāievēro likumdevēja griba sašaurināt un konkretizēt politiski represēto personu loku (*sk. Augstākās tiesas 2013.gada 11.janvāra sprieduma lietā Nr.SKA-60/2013 12.punktu*).

[18] Ņemot vērā minēto un izvērtējot pārsūdzēto lēmumu kopumā un kopsakarā ar šajā spriedumā konstatētajiem faktiem un minētajiem apsvērumiem, tiesa secina, ka Pārvalde pamatoti ir atteikusi pieteicējam piešķirt politiski represētas personas statusu.

Līdz ar to tiesa atzīst, ka pieteicēja pieteikums par labvēlīga administratīvā akta, ar kuru pieteicējam tiktu piešķirts politiski represētās personas statuss, izdošanu ir noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Ņemot vērā iepriekš konstatēto un pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu, 289.-291.pantu, tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta, ar kuru /pers. A/ tiktu piešķirts politiski represētās personas statuss, izdošanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā, apelācijas sūdzību iesniedzot Administratīvās rajona tiesas Valmieras tiesu namā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas.

Tiesnese S.Pone